Kun undtagelsesvis vil Domstolen under anvendelse af et almindeligt retssikkerhedsprincip, der er forankret i Fællesskabets retsorden, og under hensyntagen til de alvorlige vanskeligheder, som dens dom kunne have vedrørende fortidige retsforhold stiftet i god tro, finde anledning til at begrænse muligheden for at påberåbe sig den således fortolkede bestemmelse med henblik på en fornyet prøvelse af de nævnte retsforhold.

2. EØF-traktatens almindelige system af finansielle bestemmelser er præget af det almindelige lighedsprincip, som kræver, at sammenlignelige forhold ikke behandles forskelligt, medmindre en differentiering er objektivt begrundet.

   Heraf følger, at det afgiftssystem, hvis indtægter skal tilfalde Fællesskabet, og de økonomiske fordele, som Fællesskabet skal yde, skal være udformet og anvendes således, at alle, som opfylder de i fællesskabsordningen fastsatte betingelser for at blive ramt af afgifterne eller oppebære ydelserne, skal bebyrdes eller begunstiges ens.

3. For så vidt fællesskabsretten ikke regulerer forholdet, tilkommer det enhver medlemsstats nationale retsorden at fastsætte de nærmere regler og betingelser for opkrævning af Fællesskabets afgifter i almindelighed og landbrugsafgifterne i særdeleshed, samt at udpege de myndigheder, der er ansvarlige for opkrævningen, og de retter, der skal afgøre tvister i forbindelse med opkrævningen, idet det dog er en betingelse, at disse nærmere regler og betingelser ikke må gøre opkrævningen af fællesskabsafgifter og gebyrer mindre effektiv end opkrævningen af tilsvarende nationale afgifter og gebyrer.

   En national særordning om opkrævning af fællesskabsafgifter og -gebyrer, som begrænser den nationale myndigheds beføjelser til at sikre opkrævningen af disse afgifter i forhold til samme myndigheds beføjelser ved tilsvarende nationale afgifter eller gebyrer, er følgelig i strid med fællesskabsretten.

I de forenede sager 66, 127 og 128/79

angående en anmodning, som i medfør af EØF-traktatens artikel 177 af Corte suprema di cassazione, Rom, er indgivet til Domstolen for i de sager, som verserer for nævnte ret mellem

AMMINISTRAZIONE DELLE FINANZE

og

SRL MERIDIONALE INDUSTRIA SALUMI,

AMMINISTRAZIONE DELLE FINANZE

og

FA. FRATELLI VASANELLI,

AMMINISTRAZIONE DELLE FINANZE

og

FA. FRATELLI ULTROCCHI,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende den tidsmæssige virkning af de fortolkende domme, som er afsagt af Domstolen i henhold til EØF-traktatens artikel 177,

afsiger

DOMSTOLEN

sammensat af præsidenten H. Kutscher, afdelingsformændene A. O'Keeffe og A. Touffait, dommerne J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, Mackenzie Stuart, G. Bosco, T. Koopmans og O. Due,

generaladvokat: G. Reischl
justitssekretær: A. Van Houtte

følgende

DOM

Sagsfremstilling

De faktiske omstændigheder og de argumenter, parterne har fremført under skriftvekslingen, kan sammenfattes således:

I — Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

1. Størstedelen, hvis ikke alle Rådets forordninger vedrørende den fælles markedsordning for landbruget, som foreskriver opkrævning af importafgifter, bestemmer, at den importafgift, der skal opkræves, er den, der gælder »på indførselsdagen«. I sin dom af 15. juni 1976 i sag 113/75, (*Frecassetti*, Sml. s. 983) fortolkede Domstolen udtrykket »indførselsdagen« som værende den dag, »da angivelsen om varens indførsel modtages af toldvæsenet«.

Denne dom blev afsagt i en sag vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt de nationale myndigheder, såfremt importafgiftssatserne falder efter datoen for angivelsen om indførselen, for *landbrugsafgifter* kan anvende Kommissionens henstilling af 25. maj 1962 (JO 1962, s. 1545) vedrørende *told* som — i tilfælde af, at tolden nedsættes efter angivelsen om indførsel, men før varens overgang til frit forbrug — henstiller til medlemsstaterne at anvende den laveste toldsats. I ovennævnte dom udtalte Domstolen, at denne regel ikke kunne anvendes for afgifters vedkommende: De forfaldne afgifter skal kun fastsættes én gang, nemlig den dag, da angivelsen om varens indførsel modtages af toldvæsenet.

2. I italiensk ret, nemlig ifølge artikel 6, stk. 1, i »indledende bestemmelser til toldtariffen«, som godkendt ved dekret fra republikkens præsident, dekret nr. 723 af 26. juni 1965 (Suppl. ord. alla Gazz. Uff., 1. 7. 1965, nr. 160) er den pågældende toldsats for importerede varer den, der gælder »på den dag, da angivelsen om varens indførsel modtages af toldvæsenet«. Denne bestemmelse svarer således til den definition, som Domstolen i *Frecassetti*-dommen gav begrebet indførselsdagen med henblik på afgifter. Reglen i artikel 6, stk. 1, anvendtes af de italienske myndigheder, både til at bestemme satsen for *landbrugsafgifter* og for *told*. Denne artikel 6 indeholder imidlertid også et stk. 2, hvorefter toldmyndighederne, når toldsatsen ændres efter den i stk. 1 nævnte dato, efter anmodning fra importøren kan anvende den gunstigste sats, forudsat at varen ikke allerede er blevet stillet til importørens frie rådighed. De italienske myndigheder anvendte ligeledes denne regel for såvel landbrugsafgifter som told.

3. Da *Frecassetti*-dommen blev afsagt, supplerede den italienske regering, for at efterkomme dommen, stk. 2 i artikel 6 i

de nævnte »indledende bestemmelser«, idet den præciserede, at muligheden for at anvende den gunstigste sats ikke omfatter landbrugsafgifter og øvrige afgifter, som er fastsat inden for rammerne af den fælles landbrugspolitik. Denne nye bestemmelse blev givet ved artikel 1, stk. 3, i dekret fra republikkens præsident nr. 695 af 22. september 1978 (GU 1978, nr. 319, s. 8235). Artikel 3 i samme dekret bestemmer, at bestemmelsen om, at den gunstigste sats ikke længere kan anvendes for afgifternes vedkommende, træder i kraft den 11. september 1976, den dato, da *Frescassetti*-dommen blev offentliggjort i De Europæiske Fællesskabers Tidende.

4. Inden *Frecassetti*-dommen blev afsagt, havde Amministrazione delle finanze pålagt tre virksomheder, Salumi, Vasanelli og Ultrocchi, at betale tillæg til afgifterne for indførsel af oksekød, fordi myndighederne fejlagtigt havde anvendt den såkaldte regel om den »gunstigste sats«.

Under sagens indledende stadium har de italienske myndigheder tilsyneladende først og fremmest, om ikke udelukkende, påberåbt sig, at den nationale lovbestemmelse er overtrådt, fordi den »gunstigste sats« kun kan anvendes efter anmodning fra importøren, hvilket ikke er sket i det foreliggende tilfælde.

Efter at de tre pågældende virksomheder havde bestridt de påbud, som var blevet pålagt dem, ved Tribunale de Genova, som gav dem medhold, appellerede de italienske myndigheder til Corte d'appello de Genova. Denne domstol forkastede ved domme af 6. og 9. februar 1976 appellerne og anførte, at fastsættelsen af landbrugsafgiften ikke henhører under de nationale toldbestemmelser, men fællesskabsforordningerne, hvorefter det er den på indførselsdatoen gældende sats, der skal anvendes. Corte d'appello var af den opfattelse, at indførselsdagen falder sammen med »den dag, da varen endeligt og uigenkaldeligt bliver indført på toldområdet og bragt i fri omsætning« (in cui la merce viene definitivamente e irrecocabilmente introdotta nel territorio doganale e messa in libera circolazione).

Denne fortolkning faldt ikke sammen med den, som Domstolen senere skulle anlægge i *Frecassetti*-dommen. Sagen blev derefter indbragt for Corte di cassazione. Under sagens behandling for denne ret udstedtes dekretet fra republikkens præsident nr. 695 af 22. september 1978, der ændrede artikel 6 i »indledende bestemmelser til toldtariffen«, men — som omtalt ovenfor — alene havde tilbagevirkende kraft til 11. september 1976. For Corte di cassazione blev tvisten udvidet til at omfatte spørgsmålet, om den ved angivelsen af denne dato skete begrænsning af *Frecasseti*-dommens konstaterende virkning »ex tunc« var i overensstemmelse med fællesskabsretten. De italienske myndigheder har hævdet, at denne begrænsning er fuldstændig i overensstemmelse med fællesskabsretten, idet den nationale lovgiver blot har anvendt et princip, der hører til fællesskabsretsordenen, og som Domstolen

lagde til grund i sin dom af 8. april 1976; sag 43/75, *(Defrenne,* Sml. 1976, s. 455) og Kommissionen i sit notat nr. 75425312 af 30. maj 1975, der blev udsendt efter dommen af 12. november 1974 i sag 34/74, *(Roquette,* Sml. s. 1217).

Således opstår spørgsmålet, om fællesskabsreglerne — når fortolkningen af en fællesskabsretlig regel er tvivlsom, og når de pågældende parters fejlagtige fortolkning i mellemtiden har medført fejlagtige betalinger eller undladelse af at opkræve skyldige beløb — kun kan kræves korrekt anvendt fra den dato, da den kompetente myndighed har givet en autoritativ fortolkning af fællesskabsreglen og afgjort konflikten mellem denne fællesskabsregel og nationale bestemmelser.

5. Corte di cassazione har anført, at angivelsen af datoen 11. september 1976 i dekretet fra republikkens præsident af 22. september 1978 kan fortolkes på to forskellige måder, enten således, at den kun er et udtryk for lovgivers opfattelse, som ikke er bindende for fortolkningen af loven, eller tværtimod, at den har normativ værdi i den betydning, at de italienske myndigheder for perioden inden 11. september 1976 trods *Frecassetti*-dommen ikke kan opkræve forskellen mellem det afgiftsbeløb, der gjaldt på indførselsdagen, og det lavere beløb, som faktisk blev opkrævet på det tidspunkt, da myndighederne anvendte reglen om den »gunstigste sats« på afgifterne. Corte di cassazione finder, at den sidstnævnte mulighed kan »rejse tvivl om den tidsmæssige virkning af de fortolkende domme, som Domstolen har afsagt«.

6. Som følge heraf har Corte di cassazione anmodet Domstolen om at afgøre følgende to præjudicielle spørgsmål:

»a) Når myndighederne i en medlemsstat, for forhold, der endnu ikke er defineret i national ret, ved indførsler har opkrævet beløb, som de ikke burde have opkrævet, eller modsat, ikke har opkrævet beløb, som de burde have opkrævet i henhold til de fællesskabsregler, der gælder for den pågældende sektor, således som disse regler efterfølgende er blevet fortolket ved Domstolens dom, har denne dom ifølge traktatens artikel 177 da også gyldighed for disse forhold i medlemsstaternes nationale retsorden, eller gælder dette kun inden for nærmere angivne grænser og på nærmere angivne betingelser, og i bekræftende fald da hvilke.

b) Når henses til traktatens artikel 177, er det da forbudt, eller tværtimod påbudt, efter fællesskabsretten, eller ligger det helt uden for fællesskabsrettens område, at national ret tillægger de berørte i de nævnte forhold søgsmålsret med henblik på efter den fortolkning, som er givet ved Domstolens dom, at opkræve skyldige beløb, der ikke er opkrævet, eller at tilbagesøge beløb, der er betalt med urette.«

Forelæggelseskendelserne blev registreret på Domstolens justitskontor den 20. april 1979 og den 9. august 1979.

Ved kendelse af 12. september 1979 har Domstolen besluttet at forene disse sager med henblik på retsforhandlingerne og domsafsigelsen.

I henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen har Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, herved repræsenteret af Gian Piero Alessi, medlem af den juridiske tjeneste, som befuldmægtiget, sagsøgte i hovedsagen, herved repræsenteret af advokat L. Cimaschi, Genova, og af advokaterne G. M. Ubertazzi og F. Capelli, Milano, og den italienske regering, herved repræsenteret af ambassadør Adolfo Maresca, som befuldmægtiget, bistået af A. Marzano, avvocato dello Stato, indgivet skriftlige indlæg.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede de mundtlige forhandlinger uden forudgående bevisførelse.

II — Skriftlige indlæg i henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen

A — Indlæg fra sagsøgte i hovedsagen (Salumi, Vasanelli og Ultrocchi)

Efter at have redegjort for sagens faktiske omstændigheder og retsforhandlingernes forløb for de nationale retter har sagsøgerne indledningsvis understreget de fundamentale forskel mellem på den ene side de retlige omstændigheder, som lå til grund for de af Domstolen afsagte domme vedrørende nationale afgifter, der fandtes at have en tilsvarende virkning som told — domme, som medførte søgsmål mod de nationale myndigheder om tilbagebetaling af fejlagtige betalinger — og på den anden side de retlige omstændigheder, som førte til Domstolens fortolkning af begrebet »indførselsdagen« i *Frecassetti*-dommen.

Sagsøgtes indlæg har til formål at undersøge, om forskellen mellem disse omstændigheder skal føre til en anden løsning af problemet vedrørende den tidsmæssige virkning af de fortolkende domme, som Domstolen har afsagt i henhold til traktatens artikel 177.

Da der ikke findes nogen speciel bestemmelse i fællesskabslovgivningen vedrørende den »tidsmæssige« virkning af præjudicielle domme, må kriterierne herfor findes i Domstolens praksis. Denne praksis omfatter talrige domme, som fastslår, fra hvornår en fællesskabsregel har direkte virkning, og fra hvornår borgerne erhverver »subjektive rettigheder, som de nationale domstole skal beskytte«. Men det var først ved dommen, afsagt den 8. april 1976, i sag 43/75, (*Defrenne*, Sml. 1976, s. 455), at Domstolen måtte undersøge den tidsmæssige virkning af sine domme. Sagsøgte har understreget den usikkerhed, som fortolkende præjudicielle dommes tidsmæssige virkning skaber for de nationale myndigheder, og bemærket, at alternativet mellem en doms virkning »ex tunc« eller »ex nunc« er mindre klar,

end det tilsyneladende synes. Virkningen »ex tunc« kan nemlig gælde a) den fortolkede regel, b) tidspunktet for dens direkte virkning, c) andre faktiske omstændigheder i forbindelse med den pågældende bestemmelse, d) tvistens oprindelse eller retssagens anlæg eller e) anmodningen om præjudiciel forelæggelse. På den anden side kan begrebet virkning »ex nunc« henvise til dagen for dommens forkyndelse i retsmødet, dagen for dens meddelelse til den forelæggende ret eller dagen for offentliggørelse af dens konklusion i De Europæiske Fællesskabers Tidende.

Sagsøgte har imidlertid alene undersøgt, hvilke kriterier, der kan hævdes til støtte for den ene eller den anden af de to vigtigste løsninger, nemlig virkningen »ex tunc« eller virkningen »ex nunc«, og vurderet de problemer, som de vil medføre.

a) Undersøgelse af virkningen »ex tunc«

Et første forhold, som kan tale for, at præjudicielle domme har virkning »ex tunc«, følger direkte af den fortolkende funktion, der er tillagt Domstolen. At fortolke er at erkende og udtrykke en lovteksts mening, og den mening, der således er uddraget, har været indeholdt i de fortolkede bestemmelser fra deres udstedelse. Denne opfattelse, som følger af dommens retskonstaterende natur, er ofte blevet hævdet af teorien vedrørende intern ret, og det er ikke overraskende, at forfatterne i fællesskabsret har fremført samme argument; ikke desto mindre overses herved den erfaring, der er gjort vedrørende proceduren i henhold til artikel 177 samt den forskelligartethed, som Domstolens domme frembyder, både hvad angår kriterierne for fortolkningen og dens resultater.

Hvad angår fortolkningskriterierne må, ifølge sagsøgte, en hurtig gennemgang af de pågældende sager advare mod overdrevne forenklinger.

Når de spørgsmål, der stilles Domstolen af de nationale retter har kunnet løses enten på grundlag af forarbejderne, eller på grundlag af de hensyn, der ligger bag den fortolkede retsakt, eller dens forskellige sproglige affattelser, eller med henvisning til ordenes naturlige betydning, har Domstolen alene klargjort indholdet i den pågældende lovtekst og udtrykt fællesskabslovgivers »vilje« på det tidspunkt, da reglen blev udstedt.

Såfremt den systematiske fortolkning baseres på dele af det retssystem, der er tidligere end eller samtidig med den pågældende retsregel, kan det antages, i det mindste teoretisk, at fortolkningen ligeledes alene vedrører den betydning, som »fællesskabslovgiven« på det pågældende tidspunkt har villet give retsakten. Hvis den systematiske metode derimod anvendes ud fra det retssystem, der er gældende på det tidspunkt, da Domstolen afsiger sin dom, og hvis retssystemet har undergået forandringer, som den fortolkende dom tager hensyn til, er det kun ved et kunstgreb muligt at anse denne dom som en udtalelse af den fortolkede lovteksts oprindelige indhold.

Anvendelse af analogislutninger, rimelighedsbetragtninger, den sammenlignende

metode og henvisning til almindelige retsprincipper i medlemsstaternes retsordener rejser ligeledes problemer.

Nogle kriterier fører således blot til en udtalelse om indholdet i de fortolkede bestemmelser, hvilket kunne tale for en virkning »ex tunc«, mens andre tager sigte på at udvikle og fuldstændiggøre fællesskabsretssystemet, og hvis Domstolens dom i så tilfælde ikke er rent konstaterende, kan det vanskeligt anerkendes, at den nødvendigvis skal have tilbagevirkende kraft.

forhold til medlemsstateterne afføder subjektive rettigheder, som de nationale domstole skal beskytte, men såfremt den afføder forpligtelser for private, må det undersøges, om den pågældende doms virkning »ex tunc« strider mod grundlæggende retssikkerhedskrav. En fortolkende doms tilbagevirkende kraft giver ikke anledning til vanskeligheder i det omfang, hvor den betydning, som Domstolen tillægger den pågældende retsnorm, er en af de mulige betydninger, som kan udledes på grundlag af almindelig erfaring. Bortset fra dette tilfælde kan der kun tillægges en dom virkning »ex tunc«, i det omfang fællesskabsretten på visse betingelser tillader, at normative retsakter har tilbagevirkende kraft.

Afgørelserne i de præjudicielle domme er ligeledes meget forskellige. Nogle fastslår bl.a., at en lovtekst skal fortolkes udvidende eller indskrænkende, andre fastslår, at en fællesskabsretsakt har bindende virkning, eller at en fællesskabsregel gælder umiddelbart, eller tillægger en fællesskabsnorm virkninger, ikke blot mellem medlemsstaterne eller fællesskabsinstitutionerne på den ene side og private på den anden side, men ligeledes mellem private. Hvis det, når Domstolen alene fastslår en bestemmelses betydning, med rette umiddelbart kan antages, at fortolkningen gælder fra det tidspunkt, da den pågældende bestemmelse er trådt i kraft, forholder det sig imidlertid anderledes, når dommen udfylder lakuner i retssystemet og fremtræder som en slags prætorialret. I det første tilfælde er der intet til hinder for, at den fortolkende dom har tilbagevirkende kraft, når den for borgerne i

Ifølge de sagsøgte i hovedsagen må det ligeledes undersøges, om den fortolkende doms virkning »ex tunc« er berettiget under hensyn til strukturelle ligheder mellem den nationale procedure og den præjudicielle procedure samt under hensyn til den af Domstolen afsagte doms betydning »ultra partes«. Da den præjudicielle sag først påbegyndes efter en forelæggelseskendelse afsagt af en national ret, er det rimeligt deraf at udlede, at Domstolens dom må tillægges tilbagevirkende kraft for at kunne afgøre tvisten mellem parterne i hovedsagen. Dette argument underbyder det princip, at fortolkende domme afsagt i henhold til artikel 177 i almindelighed har virkning »ex tunc«. Denne opfattelse er så meget mere overbevisende, idet den også er blevet fremhævet vedrørende den tidsmæssige virkning af en dom, hvorved den italienske forfatningsdomstol erklærede en national lov forfatningsstridig. Dette svarer til, at den forfatningsstridige norm erklæres ugyldig, og at ugyldig-

heden gælder fra normens udstedelse. Ifølge de sagsøgte i hovedsagen kan denne argumentation imidlertid ikke overføres på fortolkningen af fællesskabsretten, idet Domstolens dom, som afgør den korrekte fortolkning af den pågældende bestemmelse, gør enhver anden fortolkning ugyldig, men gør det ikke muligt at annullere bestemmelsen, hvis og i det omfang, den er blevet fortolket på den måde, som er blevet erklæret ugyldig.

Den »erga omnes« virkning, som med visse forbehold tillægges den præjudicielle fortolkning, har fået nogle forfattere til at tillægge retspraksis vedrørende artikel 177 en »quasi-autentisk« gyldighed. Man kan derfor fristes til at tillægge den præjudicielle fortolkning såvel som den autentiske fortolkning tilbagevirkende kraft. Denne argumentation bestyrkes af nogle af Domstolens domme, hvori Domstolen på udtrykkelig anmodning fra den nationale ret, og efter at have fastslået, at en fællesskabsbestemmelse har direkte virkning, hat statueret, at den har virkning »ex tunc«. Det ville dog være risikabelt af disse domme at ville uddrage en afgørende retningslinje og en generel gyldighed. Ikke blot angår disse domme enkelte bestemmelser, men der foreligger også eksempler i modsat retning enten vedrørende virkningerne af den fortolkede regel, eller vedrørende virkningerne af den fortolkende dom. Når Domstolen spørges om, fra hvornår præcist en bestemmelse får direkte virkning, foretrækker den undertiden at anvende en stærkt tvetydig formulering, idet den præciserer, at den fortolkede norms direkte virkning »senest« skal regnes fra en bestemt dato. Hvad angår virkningerne af dommen henviste Domstolen i sag 43/75, (*Defrenne*, nævnt ovenfor) til den usædvanlige karakter af visse af denne sags omstændigheder og fastslog herefter, at dommens tilbagevirkende kraft var begrænset.

Til disse betænkeligheder kommer dem, som både hidrører fra en unaturlig tilstræbt overensstemmelse mellem den præjudicielle fortolkning og den autentiske fortolkning og fra de virkninger, som tilsyneladende må tillægges den autentiske fortolkning; en sådan argumentation støtter sig i for høj grad på analogien og metaforen; den autentiske fortolknings tilbagevirkende kraft er underkastet begræsninger og forbehold.

b) Undersøgelse af virkningen »ex nunc«

Ifølge sagsøgte i hovesagen kan der heller ikke opstilles et princip, hvorefter en fortolkende dom afsagt i henhold til EØF-traktatens artikel 177 har virkning »ex nunc«, idet der ikke findes nogen udtrykkelig bestemmelse, der tillader Domstolen at afsige en fortolkende dom, der udelukkende gælder for fremtiden. Denne løsning frembyder de alvorligste ulemper, når Domstolen alene udøver sin, i udtrykkets enkleste og strengeste betydning, fortolkende funktion. En doms virkning »ex nunc« er ikke begrundet i et almindeligt princip, og

kan følgelig kun antages på grundlag af den konkrete sags omstændigheder, og det er ikke overraskende, at Domstolen netop i den ovennævnte *Defrenne*-sag omhyggeligt begrundede sin afgørelse.

c) Forslag til afgørelse

De sagsøgte i hovedsagen har af det anførte draget den slutning, at det ikke generelt kan afgøres, om fortolkende domme afsagt i henhold til EØF-traktatens artikel 177 i princippet har virkning »ex tunc« eller »ex nunc«. Løsningen på dette problem afhænger derimod af de konkrete tilfælde, hvori Domstolen anmodes om præjudicielt at fortolke fællesskabsretten, og har begrundet deres opfattelse med den udtalelse i *Defrenne*-dommen, ifølge hvilken de praktiske følger af enhver retsafgørelse omhyggeligt må vurderes (Sml. 1976, s. 479) samt på den omstændighed, at der snarere bør anlægges en pragmatisk end en dogmatisk holdning til problemet. De har ligeledes henvist til generaladvokat Trabucchi's forslag til afgørelse i sag 2/73, (*Geddo,* Sml. 1973, s. 884) og til generaladvokat Capotorti's forslag til afgørelse i sag 50/76, (*Amsterdam Bulb,* Sml. 1977, s. 156). Ifølge sagsøgte tilkommer det Domstolen at bestemme enhver fortolkende doms virkning »ratione temporis«, ligesom det påhviler den at fastslå betydningen af den fortolkede bestemmelse.

Det må dog undersøges, om den foreslåede løsning støder på alvorlige vanskeligheder ved anvendelsen af fortolkende domme i nationale retsordener. Når dommen selv fastsætter sin tidsmæssige virkning, er der ingen særlige problemer, men der kan opstå vanskeligheder, når Domstolen, som det ofte er tilfældet, ikke udtrykkeligt fastslår, fra hvilken dato den fortolkede lovbestemmelse gælder. Svaret afhænger af de anvendte fortolkningskriterier eller af selve fortolkningens udfald. En fortolkning ud fra forarbejderne indebærer, at den pågældende dom har virkning »ex tunc«, mens en fortolkning på grundlag af udviklingen i den normative og socio-økonomiske sammenhæng taler for en virkning »ex nunc«. En ren konstaterende fortolkende dom må derfor have virkning »ex tunc«, mens en dom, som indfører nye regler i retssystemet eller anerkender uskrevne principper, derimod må have virkning »ex nunc«. Den sammenhæng, som dommen optræder i, kan ligeledes være medbestemmende for karakteren af dens virkning.

De sagsøgte i hovedsagen erkender ganske vist, at dommen i sag 113/75, *(Frecassetti),* er rent konstaterende og har tilbagevirkende kraft, men finder det dog indlysende, at dens virkninger ikke kan udvides til at omfatte forhold, der ligger tidligere end denne, idet det fundamentale princip om beskyttelse af den berettigede forventning ellers herved ville blive overtrådt. Det ville være urimeligt inden for den femårige forældelsesfrist og efter at importen er foretaget at kræve betaling af en afgiftsforskel, som den erhvervsdrivende ikke længere kan overvælte på sine medkontrahenter. Det kræver ingen dybere analyse uden videre at fastslå, at princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, når der ikke er tale om, at den erhvervsdrivende i god

tro har overtrådt fællesskabsreglerne, skal anvendes i det foreliggende tilfælde. Når henses til de alvorlige økonomiske konsekvenser, som en forkert anvendelse af *Frecassetti*-dommen kan få, har de sagsøgte imidlertid fundet det nødvendigt at undersøge det foreliggende problem til bunds. Efter at have henvist til, at princippet om beskyttelse af den berettigede forventning er en del af fællesskabsretsordenen, har de sagsøgte anført, at generaladvokat Mayras i sit forslag til afgørelse i de forenede sager 44-51/77, *Union Malt* mod *Kommissionen*, (Sml. 1978, s. 89), har sammenfattet betingelserne for, at de erhvervsdrivende kan påberåbe sig princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, således; der kræves følgende:

a) De skal kunne påberåbe sig en velerhvervet rettighed eller beskyttelsesværdige private interesser.

b) De handelsaftaler, med henblik på hvilke de påberåber sig denne rettighed eller disse interesser, skal være indgået uigenkaldeligt.

c) Den krænkelse, der er sket af denne rettighed eller disse interesser skal have været uforudseelig og været sket uden varsel.

d) Endelig må ingen afgørende almen interesse tale imod, at der tages hensyn til disse private interesser.

De sagsøgte mener, at alle betingelserne for at anvende princippet om beskyttelse af den berettigede forventning er opfyldt i det foreliggende tilfælde. De har en beskyttelsesværdig interesse, og deres økonomiske transaktioner er følgen af uigenkaldelige aftaler, der er endeligt indgået på et tidspunkt, der lå før afsigelsen af *Frecassetti*-dommen. Der kan ikke findes noget tilfælde, hvor det i den grad var umuligt at forudse en ændring af retstilstanden. De sagsøgte har i så henseende henvist til de italienske toldmyndigheders administrative praksis og Corte di cassaziones og de italienske retters faste praksis indtil *Frecassetti*-dommen. De har ligeledes påberåbt sig Kommissionens indlæg i denne sag og den omstændighed, at fællesskabsinstitutionen havde godkendt de italienske myndigheders praksis. Som uomstedeligt argument har de ligeledes henvist til en række retsakter og udkast fra fællesskabsinstitutionerne, især et dokument fra Toldlovgivningsudvalget af 7. februar 1972 (Toldunionens forvaltning 188/72), et foreløbigt udkast til direktiv af 27. december 1972 (Toldunionens forvaltning 1049/72), et oplysende notat af 7. juni 1973 (Toldunionens forvaltning 461/73), et foreløbigt udkast af 24. juli 1974 (Toldunionens forvaltning 569/72), et forslag til Rådets direktiv af 21. december 1973 (EFT C 14, 1974, s. 45), som i mellemtiden er blevet til Rådets direktiv 79/695/EØF af 24. juli 1979 om harmonisering af fremgangsmåderne ved varers overgang til fri omsætning (EFT L 205, 1979, s. 19), udtalelser fra Parlamentet og Det økonomiske og sociale Udvalg om forslaget til direktiv (EFT C 85, 1974, s. 24 og EFT C 125, s. 10), og endelig interne dokumenter udarbejdet af institutionerne efter afsigelsen af dommen i sag 113/75, såsom notatet af 23. august 1976 fra gruppen vedrørende økonomiske spørgsmål (R/12002/76), et notat af 12. april 1977 (R/1771/77), et notat af 16. maj 1977 (R/1161/77) og et forslag til direktiv af 28. juli 1977

(R/1876/77), hvis artikel 12, stk. 2, fuldt ud anerkender det princip, som blev fastslået af Domstolen i dom 113/75.

I øvrigt mener de sagsøgte i hovedsagen, at Kommissionen på dette punkt ved sin adfærd har pådraget sig ansvar, således at de erhvervsdrivende, hvis de ikke findes at være beskyttet af princippet om den berettigede forventning, kan kræve erstatning af Kommissionen for det tab, de har lidt.

Endelig er den fjerde betingelse, nemlig at der ikke foreligger nogen afgørende almen interesse til hinder for, at der tages hensyn til deres private interesser, ligeledes opfyldt i det foreliggende tilfælde. De sagsøgte i hovedsagen har anført, at der faktisk ikke er nogen problemer forbundet med fremtidigt at anvende fællesskabsreglerne, således som de er blevet fortolket af Domstolen, idet de pågældende handelstransaktioner alle er blevet gennemført og afsluttet, før *Frecassetti*-dommen blev afsagt, og alle medlemsstater, herunder den italienske stat, fra denne dom straks har efterkommet det princip, der blev fastslået ved Domstolens dom. Det fremgår af forslag til forordning om efterberigtigelse af afgifter over for erhvervsdrivende, offentliggjort i EFT C 138 af 11. juni 1977, at den godtroende erhvervsdrivendes berettigede forventning altid beskyttes i tilfælde som det foreliggende. Det kan udledes af den anden betragtning og mere specielt af artikel 5 i dette forslag, at de kompetente myndigheder ikke kan foretage nogen efterberigtigelse, når de import- eller eksportafgiftsbeløb, hvis størrelse er konstateret, er mindre end det afgiftsbeløb, der forskriftsmæssigt skulle have været opkrævet, er blevet beregnet på grundlag af elementer, der er fastsat af de kompetente myndigheder selv eller anerkendt som overensstemmende af disse, når det fastslås, at anmelderen har handlet i god tro, og for sit vedkommende har overholdt alle gældende bestemmelser.

Ifølge de sagsøgte i hovedsagen har den italienske stat efterkommet dette forslag til forordning ved at udstede artikel 3 i dekret fra republikkens præsident nr. 695 af 22. september 1978. Dette dekret er følgelig fuldstændig foreneligt med fællesskabsretten.

Som konklusion har de følgelig hævdet, at selv om Domstolen skulle fastslå, at disse fortolkende domme, afsagt i medfør af artikel 177, i princippet er konstaterende og har virkning »ex tunc«, og at dette især gælder *Frecassetti*-dommen, må den anerkende, at det er nødvendigt at beskytte de erhvervsdrivendes rettigheder, som i god tro nøje har overholdt de pågældende regler, således som de er blevet fortolket før den domstolsafgørelse, som har ændret deres anvendelse.

B — Den italienske regerings indlæg

Efter at have henvist til forhistorien til de foreliggende hovedsager har den italienske regering henledt Domstolens opmærksomhed på forbindelsen mellem disse og sag 61/79, *Amministrazione delle finanze dello Stato* mod *Denkavit italiana*. Den har fremhævet, at dens indlæg i de foreliggende sager ligeledes gælder for sag 61/79.

Det principielle spørgsmål i de pågældende to grupper sager, blev allerede behandlet i sag 33/76, (*Rewe*, Sml. 1976, s. 1989), i hvert fald hvad angår forpligtelsen til at tilbagebetale beløb, der var uberettiget opkrævet. I sin dom af 16. december 1976 skulle Domstolen imidlertid ikke udtale sig om det spørgsmål, som udtrykkeligt er forelagt den i de foreliggende sager.

— Vedrørende den tidsmæssige virkning af en fortolkende dom

Den italienske regering har henvist til og kritiseret de opfattelser, der blev gjort gældende i sag 33/76, og fremhæver navnlig, at den løsning, den havde foreslået, fremgik af dommen af 8. april 1976 i sag 43/75 (*Defrenne*, Sml., s. 455). I den pågældende dom antog Domstolen, at EØF-traktatens artikel 119 har direkte virkning, men begrænsede dennes tidsmæssige virkning til tiden efter dommens afsigelse bortset fra tilfælde, hvor arbejdstagere havde anlagt sag eller rejst en tilsvarende administrativ klage.

Den italienske regering finder, at det kriterium, som blev lagt til grund i *Defrenne*-sagen, også må være afgørende i sager som den foreliggende. Ganske vist var det udelukkende hensigtsmæssighedsbetragtninger, der var afgørende for begrænsningen af artikel 119's direkte virkning. Men antagelsen af et krav på tilbagebetaling af beløb erlagt på et tidspunkt, hvor det ikke var fastslået, at der var tale om afgifter med tilsvarende virkning som told, men hvor det tværtimod var almindeligt antaget, at de ikke havde denne karakter, er uforenelig ikke blot med målsætningerne for EØF-traktatens artikel 13, stk. 2, men også med målsætningerne i den afledte fællesskabsret som følge af den yderligere påvirkning, som bliver resultatet i samhandelen inden for Fællesskabet.

Den italienske regering har gennemgået navnlig generaladvokatens opfattelse i sag 33/76 (*Rewe*, Sml., s. 2005), hvorefter omstændighederne i den pågældende sag ikke kunne sammenlignes med *Defrenne*-sagens, og er af den opfattelse, at det — i betragtning af forskelsbehandling som følge af de forskellige nationale regler om frister for fortabelse af rettigheder og forældelse — stadig må afklares, om der ikke, navnlig i betragtning af traktatens bestemmelser i artikel 6, stk. 2, bør tillægges den økonomiske byrde, som bliver følgen af pligten til tilbagebetaling, samme betydning som den, der i *Defrenne*-sagen blev tillagt de skadelige virkninger af en fuldstændig tilbagevirkning.

Opgaven er således at undersøge, om de erhvervsdrivende som følge af en dom fra Domstolen, der tilsidesætter en indtil da almindeligt antaget fortolkning, får en ret, som de ikke tidligere har udøvet, til ikke at betale visse afgifter og gebyrer. I samme forbindelse må det afgøres, om medlemsstaterne under samme omstændigheder får ret til at opkræve de beløb, som de tidligere ikke mente at have ret til, når en dom fra Domstolen viser, at der i virkeligheden var pligt til at erlægge de pågældende beløb.

Hvad angår den første mulighed kunne man tro, at en løsning let kunne findes, dersom man henholder sig til de bestemmelser i den enkelte nationale retsorden, der regulerer »condictio indebiti«. En sådan henvisning til national ret fører

imidlertid til forskellige løsninger, idet muligheden for tilbagebetaling endda kan være totalt udelukket i henhold til national lovgivning, jf. dommen af 26. juni 1979 i sag 177/78, *Pigs and Bacon Commission* mod *McCarren,* (endnu ikke offentliggjort).

Spørgsmålet må derfor søges løst på grundlag af fællesskabsretten. Tilbagebetaling af beløb opkrævet i form af afgifter, der anses for at have tilsvarende virkning som told, kan kun antages efter en dom fra Domstolen, som har fastslået, at den opkrævede afgift havde tilsvarende virkning som told, eller muligvis efter, at Kommissionen har udstedt direktiver, jf. EØF-traktatens artikel 13, stk. 3.

Til støtte for denne opfattelse gør den italienske regering gældende, at rækkevidden af begrebet afgift med tilsvarende virkning ikke er blevet defineret i traktaten. I henhold til traktatens artikel 13, stk. 2, skulle medlemsstaterne gradvis have afskaffet afgifter med tilsvarende virkning som told i løbet af overgangsperioden og i et tempo fastsat af Kommissionen dels ved direktiver, hvis indhold skulle følge af reglerne i artikel 14, stk. 2 og 3, dels ved direktiver vedtaget af Rådet i henhold til artikel 14, stk. 2. Det er imidlertid ubestrideligt, at Kommissionen i begyndelsen i de konkrete tilfælde definerede afgifter med tilsvarende virkning på grundlag af en analytisk undersøgelse af oplysninger givet af de forskellige medlemsstater i besvarelse af et spørgeskema, ligsom Kommissionen også foretog selvstændige undersøgelser; dette arbejde er ikke afsluttet for de seks gamle medlemsstaters vedkommende, skønt overgangsperioden er udløbet for flere år siden, og arbejdet er næppe blevet påbegyndt med hensyn til de nye medlemsstaters afgifter.

Med hensyn til den fælles landbrugspolitik bestemte forordningerne direkte, at opkrævning af afgifter med tilsvarende virkning er uforenelig med anvendelsen af importafgiftsordningen, endog før Kommissionen — den 15. oktober 1963 — udstedte det første direktiv om afgifter med tilsvarende virkning, men uden at give oplysninger eller præciseringer, der kunne gøre det muligt at afgrænse dem.

Den italienske regering har lagt vægt på den tøvende holdning i Kommissionens tjenestegrene og på, at det var nødvendigt, at Domstolen ved en konstant udvikling i retspraksis nøje fastlagde, hvilke betingelser der skulle være opfyldt for at kunne antage, at et gebyr eller en afgift opkævet ved import havde tilsvarende virkning som told. Man kan under disse omstændigheder ikke på medlemssta-

terne overvælte ansvaret for opretholdelsen af afgifter med tilsvarende virkning indtil den fortolkende dom. Men hvis man gør det, må det antages, at den enkelte toldembedsmand ganske selvstændigt måtte tage ansvaret for følgerne af den direkte virkning af forbudet mod afgifter med tilsvarende virkning, endog før Kommissionen havde udstedt egnede direktiver og før Domstolens fortolkende dom forelå.

Den italienske regering har også hævdet, at der er forskel på den situation, at private har ret til ikke at betale en afgift med tilsvarende virkning, der er forbudt i henhold til en fællesskabsbestemmelse med direkte virkning, og den situation, at staten har en pligt til tilbagebetaling, der ikke følger af bestemmelsen med direkte virkning men derimod af, at der er konstateret »ikke-overholdelse«. Regeringen hævder, at begrebet om ikke-overholdelse i Fællesskabets retsorden som følge af Fællesskabernes institutionelle målsætninger har en anden betydning end den, der tillægges begrebet i national ret. Den skyldige stat fik fra fællesskabsinstitutionerne ikke pålæg om at inddrive den støtte og de restitutioner ved eksport, der blev tildelt under tilsidesættelse af fællesskabsretten.

Regeringen har ligeledes henvist til Kommissionens informationsnote nr. 75425312 af 30. maj 1975, der blev udsendt efter dommen af 12. november 1974 i sag 34/74 (*Roquette*, Sml. s. 1217) vedrørende fortolkningen af artikel 4 a, stk. 2, i Rådets forordning nr. 974/71. I noten gav Kommissionen udtryk for den opfattelse, at medlemsstaterne som følge af sagens særlige omstændigheder ikke havde pligt til at kræve tilbagebetaling af de beløb, som ikke skulle have været udbetalt i betragtning af Domstolens fortolkning af den pågældende artikel. Det følger logisk heraf, at et andet kriterium ikke kan anvendes i et sagsforhold, der udviser samme retlige problemstilling, og som har forbindelse med en bestemmelse af lignende karakter: Resultatet er det samme, uanset om visse beløb skal inddrives eller tilbagebetales af de nationale myndigheder. Tilbagebetalingspligten bør derfor ikke nødvendigvis anses for en følge af den uberettigede opkrævning.

Den italienske regering har fremhævet, at den foreslåede løsning er inspireret af dommen i sag 43/75 (*Defrenne*, nævnt ovenfor), hvori Domstolen udtrykkeligt — uanset om det skyldtes ganske særlige omstændigheder — sondrede mellem fastslåelsen af den manglende overholdelse og pligten til med tilbagevirkning at fjerne de skadelige følger, som ikke-overholdelsen medførte. De grunde, der var afgørende for Domstolen, da den gik ud over den rent konstaterende virkning af de afsagte domme, nemlig de økonomiske følger, medlemsstaternes handlemåde, Kommissionens manglende initiativ og den forkerte vurdering af virkningen af de gældende fællesskabsbestemmelser, gælder også for området med afgifter med tilsvarende virkning som told og i almindelighed de tilfælde, hvor et beløb er opkrævet på grundlag af en fejlagtig fortolkning af fællesskabslovgivningen.

De økonomiske virkninger følger af en samtidig tilbagebetaling af beløb, der er opkrævet i årevis uden indsigelse og i den overbevisning, at de skulle betales; skaden har forskelligt omfang og fører til forskelsbehandling, når henses til de præklusions- eller forældelsesfrister, der gælder i den enkelte nationale lovgivning. Medlemsstaternes handlemåde og Kommissionens manglende initiativ var ligeledes afgørende, eftersom betaling og opkrævning af de pågældende beløb skete i den fælles og åbenbare overbevisning, at der ikke skete en kænkelse af fællesskabsbestemmelserne. Denne argumentation er særlig relevant med hensyn til afgiftsordningen for sundhedskontrol som følge af ordningens indviklede karakter. Først i 1970 — da fællesskabsbestemmelserne om en fælles markedsordning for de forskellige produkter, der var underkastet sundhedskontrol, allerede havde været i kraft i flere år — tog Kommissionen initiativer over for kun to

medlemsstater, initiativer, der ikke førte til noget konkret i ca. syv år, og som først blev genoptaget efter de forskellige af Domstolen afsagte domme.

— Vedrørende overvæltningen af den omtvistede afgift

Den italienske regering har herefter fremhævet, at tilbagebetaling af beløb enten til De europæiske Fællesskaber eller til medlemsstaterne som følge af en fejlagtig fortolkning af fællesskabsbestemmelserne, fører til en faktisk berigelse af de pågældende erhvervsdrivende, eller nærmere bestemt til en højere og uforudset fortjenstmargen, for de erhvervsdrivende indregnede naturligvis det tilsvarende beløb i deres produktionsomkostninger.

— Vedrørende EØF-traktatens artikel 92

En »restitutio in integrum«, der måtte vise sig mere skadelig end det tab, som skulle erstattes, er ligeledes udelukket, når henses til Fællesskabets konkurrenceregler.

Tilbagebetalingen bliver i virkeligheden en støtte til den indenlandske erhvervsdrivende, der på deres kunder overvæltede den byrde, som uberettiget blev pålagt dem, og medfører et yderligere tab for eksportørerne i de andre medlemsstater, der allerede har lidt et faktisk tab ved, at de måtte reducere deres eksport. Ifølge den italienske regering afføder en tilbagevirkende afskaffelse af en forskelsbehandling, der allerede uopretteligt har øvet indflydelse på handelsforbindelserne, idet de er blevet underkastet en anden ordning end forudset af fællesskabslovgiveren, en virkning, som går imod de målsætninger, der søges fremmet ved fællesskabsbestemmelserne, nemlig de frie varebevægelser på fællesskabsområdet og en ordning med fri konkurrence mellem de interesserede erhvervsdrivende. Det må således antages, at grundsætningen »cessante ratione legis, cessat et ipsa lex« (når de bærende tanker med en lov ophører med at have gyldighed, ophører også loven med at gælde) er relevant, og at fællesskabsbestemmelserne ikke må anvendes i strid med de af dem forfulgte målsætninger.

Hvad angår den tilsvarende men omvendte mulighed, at den fejlagtige fortolkning af fællesskabsbestemmelserne ikke har ført til opkrævning af afgifter, som burde være erlagt, er det ifølge den italienske regering ganske bestemt sværere at antage, at de argumenter, den har fremført med hensyn til den første mulighed, er på deres plads. Der er en fundamental forskel i og med, at opkrævning af skyldige afgifter, der dog aldrig som følge af en fejl er blevet beregnet og opkrævet, er i overensstemmelse med funktionen af og formålene med den fejlagtigt fortolkede lovgivning, og fordi forvaltningens vildfarelse netop er den sædvanlige og nødvendige betingelse for et krav om efterbetaling. Det kan imidlertid ikke på forhånd udelukkes, at grundsætningen »cessante ratione legis, cessat et ipsa lex« også skal lægges til grund, når opgaven er, efter flere års forløb og muligvis til uoprettelig skade for de pågældende, at kræve efterbetaling af den told, som burde have været opkrævet. Argumenter i denne retning kan udledes af den nævnte note fra Kommissionen og af bestemmelserne i visse forslag til forordning, der allerede er fremsat af Kommissionen med henblik herpå. Den fælles overbevisning hos de erhvervsdrivende og toldmyndighederne kan der også tages hensyn til, eftersom

det i dette tilfælde udelukkende er de byrder, som antages at skyldes ifølge den fejlagtige fortolkning, der er blevet lagt til grund af de pågældende erhvervsdrivende for at overvælte de tilsvarende omkostninger på tredjemand og for at fastsætte deres priser.

Ifølge den italienske regering kan grundsætningen om beskyttelsen af den berettigede forventning imidlertid ikke anføres til støtte for den nævnte løsning, fordi 1) medlemsstaterne ikke påtager sig nogen videregående eller anden pligt til korrekt fortolkning end den, der påhviler ethvert andet retssubjekt, 2) der ikke ses at kunne antages nogen retlig sanktioneret pligt for den interesserede erhvervsdrivende til at rette sig efter en muligvis ukorrekt fortolkning og 3) grundsætningen om beskyttelsen af den berettigede forventning ikke kan påberåbes med hensyn til anvendelsen af bestemmelser, som for medlemsstater og private har samme bindende virkning.

Den italienske regerings konklusion er, at Domstolen bør kende for ret: Pligten til henholdsvis at tilbagebetale og inddrive visse beløb er ikke nødvendigvis kongruent med retten til ikke at betale dem og til pligten til at opkræve dem. Den korrekte tilbagevirkende anvendelse af fællesskabsbestemmelserne — når en almindeligt udbredt fejlagtig fortolkning, der er fælles for begge parter i toldsagen, foreløbigt har ført til unødvendig betaling eller til manglende opkrævning af skyldige beløb — kan først kræves fra de tidspunkter, da der er fremkommet dels en autoritativ fortolkning af fællesskabsbestemmelserne, dels en autoritativ fastlæggelse af indholdet i konflikten mellem de pågældende bestemmelser og bestemmelserne i national ret.

C — Kommissionens indlæg

Kommissionen har præciseret, at det første spørgsmål må forstås således, at det vedrører problemet, om en fællesskabsretlig bestemmelse skal anvendes på faktiske forhold, der ligger forud for en dom afsagt af Domstolen, idet den af Domstolen givne fortolkning overholdes, og har herefter anført, at dette, under hensyn til selve den præjudicielle forelæggelses natur og dens formål, uomgængeligt må besvares bekræftende. I henhold til EØF-traktatens artikel 164 er Domstolen en typisk dømmende magt, og har ingen som helst beføjelse af lovgivningsmæssig karakter. Denne bestemmelse er udtryk for legalitetsprincippet, hvorefter Domstolen skal træffe afgørelse i henhold til retsregler og ikke på grundlag af hensigtsmæssighedsovervejelser. Inden for denne ramme har artikel 177 indført et snævert samarbejde mellem Domstolen og de nationale retter; Domstolen foretager den generelle og teoretiske fortolkning af retsreglen, mens det tilkommer den nationale ret at anvende den på det konkrete tilfælde.

De domme, som Domstolen afsiger i henhold til artikel 177, må nødvendigvis binde den nationale ret, hvor hovedsagen verserer, hvis formålet med den præjudicielle forelæggelse skal opfyldes, hvilket Domstolen udtrykkeligt har henvist til i sine domme af 3. februar 1977 i sag 52/76, *Benedetti* mod *Munari*, (Sml., s. 163) og af 24. juni 1969 i sag 29/68,

Milch-, Fett- und Eierkontor GmbH mod *Hauptzollamt Saarbrücken,* (Sml., s. 33).

På det retlige plan er en dom afsagt af Domstolen i henhold til artikel 177 ikke uden betydning også for andre tilsvarende sager, som indbringes for de nationale retter. For disse beror betydningen af den af Domstolen givne fortolkning dels på, at de nationale højeste retter, som vil efterkomme den, er fritaget for forpligtelsen til af foretage en ny præjudiciel forelæggelse som anført i Domstolens dom af 27. marts 1963 i sagerne 28 til 30/62 *(Da Costa,* Sml. 1954-1964, s. 395), og dels på, at de lavere nationale retter ikke uden at anvende fællesskabsretten fejlagtigt kan antage en anden fortolkning, idet denne da vil fremkalde en ny indgriben fra Domstolen i medfør af artikel 177.

Den af Domstolen hævdede fortolkning har således nødvendigvis indflydelse på den pågældende fællesskabsbestemmelse i den forstand, at den nationale ret senere skal anvende denne i overensstemmelse med denne fortolkning, hver gang bestemmelsen påberåbes for retten, såfremt der ikke senere er sket ændringer som følge af en ny præjudiciel forelæggelse.

Den omstændighed, at retten får forelagt en sag vedrørende faktiske omstændigheder, der ligger tidligere end Domstolens dom, kan ikke have nogen betydning i denne forbindelse.

Denne opfattelse, hvorefter Domstolens domme afsagt i henhold til artikel 177 gælder ud over det foreliggende tilfælde og udgør en del af selve fællesskabsbestemmelsen, som var genstand for fortolkningen, bekræftes ifølge Kommissionen af Domstolens praksis ud fra formålet med den præjudicielle forelæggelse, medlemsstaternes og institutionernes deltagelse i proceduren, og endelig i, at der ikke i den præjudicielle sag er tale om parter i udtrykkets egentlige betydning.

Gyldigheden »ex tunc« af Domstolens fortolkning afledes ligeledes af de pågældende dommes hovedsageligt konstaterende karakter. Domstolens fortolkning nærmer sig i det store og hele den autentiske fortolkning, som generelt gælder for de tidligere faktiske omstændigheder. At undlade at anvende Domstolens fortolkning på faktiske omstændigheder, der ligger tidligere end dommen, ville være det samme som at gøre en bestemmelse virkningsløs eller for fortidens vedkommende at give den en anden betydning, hvorved der ville ske en tidsmæssig opdeling af fællesskabsrettens gyldighed. Dette prærogativ tilkommer kun den lovgivende magt og ikke den dømmende magt.

Virkningen »ex tunc« af en fortolkning, som Domstolen har givet i en dom afsagt i henhold til artikel 177 støder imidlertid på en uoverstigelig hindring, hvad angår de retsforhold, som har udtømt alle deres virkninger. Situationer, som er blevet urørlige, f.eks. på grund af forældelse, rettighedsfortabelse eller en doms retskraft, kan ikke gøres til genstand for en ny afgørelse. Disse er på fællesskabsrettens nuværende stade underlagt de forskellige nationale retsordener.

Kommissionen har derefter undersøgt spørgsmålet, om princippet om fortolkende dommes virkning »ex tunc« ikke helt eller delvis tilsidesættes af andre

principper i fællesskabsretten, som er den præjudicielle forelæggelse uvedkommende, men som udspringer af højere retssikkerhedsgrunde, beskyttelsen af den berettigede forventning og retsforholdenes stabilitet. Disse principper er begrundet i nødvendigheden af ikke at forstyrre forhold, der allerede er fastlagt på det økonomiske plan, selv om de endnu ikke har udtømt alle deres virkninger på det retlige plan, for at undgå en endnu alvorligere skade end den, der følger af en fejlagtig anvendelse af en bestemt norm. Dette princip er især knæsat ved stk. 2 i traktatens artikel 174, som Domstolen har fotolket udvidende i sin dom af 5. juni 1973 i sag 81/72, *Rådet* mod *Kommissionen*, (Sml. 1973, s. 575).

Kommissionen mener dog, at disse overvejelser ikke kan anvendes på den præjudicielle forelæggelse i henhold til artikel 177 og herved begrunde, at de fortolkende domme har virkning »ex nunc«. Selv om betydningen af principperne om retssikkerhed og beskyttelse af den berettigede forventning ikke må undervurderes, må disse dog nødvendigvis sammenholdes med lighedsprincippet, som indebærer en korrekt og ensartet anvendelse af fællesskabsretten. Mangelen på en udtrykkelig bestemmelse i denne henseende i traktaten synes ikke at kunne begrunde, at fortolkende domme afsagt i henhold til artikel 177 skulle have virkning »ex nunc«.

Det kan dog ikke udelukkes, at der kan forekomme undtagelsesvise situationer, hvor det, enten på grund af væsentlige forstyrrelser i de økonomiske forhold eller på grund af særlige virkninger for den berettigede forventning, forekommer hensigtsmæssigt at lade retssikkerhedsprincippet gælde forud og således forsinke virkningerne af Domstolen fortolkning i henhold til artikel 177. Domstolen må i disse tilfælde kunne fastslå, at der er en lakune i den præjudicielle procedure, og udfylde den ved at anvende princippet i traktatens artikel 174, stk. 2, analogt.

Når Domstolen anvender disse principper på sager, som forelægges den nationale ret, og som vedrører indførsler af landbrugsprodukter og landbrugsafgifter, mener Kommissionen, at begrebet »indførselsdagen«, som anvendes i fællesskabsforordningerne på dette område, i overensstemmelse med Domstolens praksis utvivlsomt skal forstås som den dag, da indførselsanmeldelsen modtages. Der er ingen grund til at sondre mellem de transaktioner, der har fundet sted før den af Domstolen afsagte dom i sag 113/75, og dem, der har fundet sted senere.

Vedrørende det andet præjudicielle spørgsmål er det Kommissionens opfattelse, at det fremgår af Domstolens praksis, især af dommen i sag 33/76 (*Rewe*, nævnt ovenfor), at det heri antages, at når fællesskabsretten tillægger borgerne rettigheder, er de nationale retter forpligtet til at sikre disses beskyttelse, og såfremt procesreglerne og fristerne for indgivelse af søgsmål vedrørende disse rettigheder — på fællesskabsrettens nuværende udviklingstrin — er reguleret af den nationale ret, må de ikke kunne gøre det praktisk umuligt at

beskytte de pågældende rettigheder, og heller ikke i noget tilfælde være mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende søgsmål vedrørende nationale forhold. Der må ikke være tale om bestemmelser, der specielt er udstedt for fællesskabsretten for at begrænse dennes anvendelse. På grundlag af de betragtninger Kommissionen har fremsat vedrørende det første spørgsmål, mener den, at den omstændighed, at der er tale om forhold, der er tidligere end Domstolens fortolkende dom, er uden betydning for de pågældendes ret til at anlægge sag for at opnå en korrekt anvendelse af de pågældende fællesskabsbestemmelser. I medfør af princippet om den berettigede forventning og udelukkende når det drejer sig om en stats søgsmål om krav på beløb, som den skulle have opkrævet i henhold til en korrekt anvendelse af en fællesskabsbestemmelse, kan det imidlertid antages, at den interne ret under visse omstændigheder kan indskrænke statens søgsmålsret. Forslaget til forordning (EFT C 138 af 11. 6. 1977, s. 13), forelagt Rådet af Kommissionen med henblik på at indføre ensartede regler for efterfølgende opkrævninger fra staternes side, går i denne retning. Ifølge Kommissionen er det berettiget at anvende princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, når den utilstrækkelige afgiftspålæggelse enten skyldes oplysninger meddelt af de kompetente myndigheder, eller almindelige bestemmelser, der senere er blevet annulleret eller underkendt ved domstolsafgørelser, eller en fejl fra de kompetente myndigheders side, som en borger i god tro ikke kan konstatere.

På fællesskabsrettens nuværende stadium er det tilladt den interne ret, men det er ikke obligatorisk, at begrænse statens søgsmålsret af hensyn til den berettigede forventning.

På grundlag af disse betragtninger har Kommissionen foreslået Domstolen at besvare de præjudicielle spørgsmål således:

»1. Når myndighederne i en medlemsstat, for forhold, der endu ikke er defineret i national ret, ved indførsler har opkrævet beløb, som de ikke burde have opkrævet, eller modsat, ikke har opkrævet beløb, som de burde have opkrævet i henhold til fællesskabsretten, således som denne efterfølgende er blevet fortolket ved Domstolens dom, skal de nationale retter i henhold til traktatens artikel 177 ligeledes anvende de pågældende fællesskabsbestemmelser på disse forhold i overensstemmelse med denne dom, medmindre der sker en ny forelæggelse for Domstolen, eller der gælder undtagelser, som fremgår af selve dommen.

2. For samme forholds vedkommende skal den nationale lovgivning indrømme de pågældende søgsmålsret til i henhold til den fortolkning, som er givet ved Domstolens dom, at opkræve skyldige beløb, der ikke er opkrævet, eller tilbagebetale beløb, der er betalt med urette, bortset fra de begrænsninger i statens søgsmålsret, som den nationale lovgivning kan fastsætte for at beskytte borgernes berettigede forventning.«

III — Mundtlige forhandlinger

I retsmødet den 25. oktober 1979 har den italienske regering ved avvocato dello Stato A. Marzano, de sagsøgte i

hovedsagen ved advokaterne G. M. Ubertazzi og F. Capelli, Milano, og Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved G. P. Alessi, Kommissionens juridiske tjeneste, afgivet mundtlige indlæg.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 9. januar 1980.

Præmisser

1 Ved tre kendelser af 11. januar 1979, registreret på Domstolens justitskontor henholdsvis den 20. april 1979, sag 66/79, Meridionale Salumi, samt den 9. august 1979, sagerne 127/79, Vasanelli, og 128/79, Ultrocchi, har Corte suprema di cassazione, Rom, i medfør af EØF-traktatens artikel 177 stillet to spørgsmål vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens artikel 177, idet spørgsmålene angår virkningen af de fortolkende domme, som Domstolen afsiger inden for rammerne af denne bestemmelse.

2 Spørgsmålene, som er ens i de tre forelæggelseskendelser, er følgende:

»a) Når myndighederne i en medlemsstat, for forhold der endnu ikke er defineret i national ret, ved indførsler har opkrævet beløb, som de ikke burde have opkrævet, eller modsat, ikke har opkrævet beløb, som de burde have opkrævet i henhold til de fællesskabsregler, der gælder for den pågældende sektor, således som disse regler efterfølgende er blevet fortolket ved Domstolens dom, har denne dom ifølge traktatens artikel 177 da også gyldighed for disse forhold i medlemsstatens nationale retsorden, eller gælder dette kun inden for nærmere angivne grænser og på nærmere angivne betingelser, og i bekræftende fald da hvilke.

b) Når henses til traktatens artikel 177, er det da forbudt, eller tværtimod påbudt, efter fællesskabsretten, eller ligger det helt uden for fællesskabsrettens område, at national ret tillægger de berørte i de nævnte forhold søgsmålsret med henblik på — i henhold til den fortolkning, som er givet ved Domstolens dom — at opkræve forskyldte beløb, der ikke er opkrævet, eller at tilbagekræve beløb, der er betalt med urette.«

3 Spørgsmålene stilles i forbindelse med sager mellem erhvervsdrivende og den kompetente italienske myndighed, som kræver, at de erhvervsdrivende for indførsler af oksekød i 1968 skal efterbetale landbrugsimportafgifter i henhold til Rådets forordning nr. 14/64 af 5. februar 1964 om gradvis gennemførelse af en fælles markedsordning for oksekød (JO 1964, s. 562) og Rådets forordning nr. 805/68 af 27. juni 1968 om den fælles markedsordning for oksedkød (EFT 1968 I, s. 179).

4 Det italienske toldvæsen havde på daværende tidspunkt beregnet afgifterne efter den metode, som Kommissionen i øvrigt havde anbefalet i toldsager, hvorefter der ved en toldnedsættelse efter indførselsanmeldelsen, men før varen var blevet bragt i fri omsætning, på den pågældende importørs begæring burde anvendes den gunstigste toldsats.

5 I dom af 15. juni 1976 i sag 113/75, (*Frecassetti*, Sml. s. 983) har Domstolen imidlertid udtalt, at denne metode ikke kunne anvendes på landbrugsimportafgifter ved import af varer med oprindelse i tredjelande, idet disse skulle beregnes ensartet efter den afgiftssats, der gjaldt på den dag, da angivelsen om varens indførsel blev modtaget af toldvæsenet. Det fremgik heraf, at de pågældende erhvervsdrivende skulle have betalt en højere afgift.

6 Allerede før *Frecassetti*-dommen havde det italienske toldvæsen krævet disse tillæg efterbetalt, idet de tilsynelandende til støtte herfor havde gjort gældende, at de erhvervsdrivende under alle omstændigheder ikke havde opfyldt et formkrav, som den italienske lovgivning stillede som betingelse for anvendelse af den laveste sats, men under sagen opstod det spørgsmål, i hvilket omfang den i *Frecassetti*-dommen givne fortolkning for de forhold, der var opstået før afsigelsen af denne dom, skabte fællesskabsretlig hjemmel for kravet om efterbetaling af de omtvistede tillæg, idet det også måtte tages i betragtning, at dekret nr. 695 af 22. september 1978 fra republikkens præsident i mellemtiden havde ændret et tidligere dekret, som herved blev bragt i overensstemmelse med *Frecassetti*-dommen, hvad beregningen af landbrugsafgifterne angår, samt at nævnte dekret dog samtidig bestemte, at ændringen først trådte i kraft den 11. september 1976, således at der kun krævedes

efterbetaling af afgifter for produkter, som var anmeldt efter denne dato. Datoen 11. september 1976 blev valgt, fordi det var datoen for offentliggørelsen af konklusionen i *Frecassetti*-dommen i De Europæiske Fællesskabers Tidende C 214 af 11. september 1976.

Det første spørgsmål

7 Dette spørgsmål drejer sig i det væsentlige om, hvorvidt en fællesskabsretlig bestemmelse — navnlig vedrørende fællesskabsretligt skyldige afgifter og gebyrer — i tilfælde, hvor det af Domstolens fortolkning af bestemmelsen efter traktatens artikel 177 fremgår, at de nationale myndigheders anvendelse af bestemmelsen ikke var forenelig med den rækkevidde, Domstolen har givet bestemmelsen, skal anvendes som fortolket af Domstolen af de nationale retter, der behandler tvister i forbindelse med bestemmelsens anvendelse, også på retsforhold, der er opstået og stiftet før den dom, hvori der træffes afgørelse vedrørende anmodningen om fortolkning.

8 Traktatens artikel 177 bestemmer, at Domstolen har kompetence til at afgøre præjudicielle spørgsmål, bl.a. vedrørende fortolkningen af traktaten og af retsakter fra institutionerne. Denne kompetence skal sikre, at de nationale retter på ensartet måde fortolker og anvender fællessakbsretten, herunder navnlig bestemmelserne med direkte virkning.

9 Den fortolkning, som Domstolen foretager af en fællesskabsretlig regel under udøvelse af sin kompetence i henhold til artikel 177, belyser og præciserer i nødvendigt omfang betydningen og rækkevidden af den pågældende regel, således som den skal forstås og anvendes, henholdsvis burde have været forstået og anvendt fra sin ikrafttræden. Det følger heraf, at den således fortolkede regel kan og skal anvendes af retterne endog i forbindelse med retsforhold, der er stiftet og består, før der afsiges dom vedrørende fortolkningsanmodningen, såfremt betingelserne for at forelægge en tvist om anvendelsen af den nævnte regel i øvrigt er opfyldt.

10 Kun undtagelsesvis vil Domstolen som antaget i dommen af 8. april 1976 i sag 43/75, *Defrenne mod Sabena*, (Sml. s. 455) under anvendelse af et almindeligt retssikkerhedsprincip, der er forankret i Fællesskabets retsorden, og under hensyntagen til de alvorlige vanskeligheder, som dens dom kunne have vedrørende fortidige retsforhold stiftet i god tro, finde anledning til at begrænse muligheden for at påberåbe sig den således fortolkede bestemmelse med henblik på en fornyet prøvelse af de nævnte retsforhold.

11 En sådan begrænsning kan imidlertid kun antages at bestå på grundlag af selve den dom, der afgør fortolkningsspørgsmålet. Det grundlæggende krav om, at fællesskabsretten skal anvendes ensartet og generelt, medfører, at kun Domstolen kan afgøre, om dens fortolkning skal undergives tidsmæssige begrænsninger.

12 Vedrørende endelig den præcisering, som den nationale ret har anmodet om, skal det fastslås, at den således fortolkede fællesskabsretslige bestemmelse får virkninger i overensstemmelse med den givne fortolkning fra sin ikrafttræden uafhængigt af, om de pågældende bestemmelser er bebyrdende eller begunstigende, og at det navnlig er uden betydning, om der er tale om beløb, som de nationale myndigheder skulle, men — i strid med fællesskabsretten — ikke har opkrævet, eller om beløb, som de har opkrævet i strid med fællesskabsretten.

Det andet spørgsmål

13 Det andet spørgsmål er i det væsentlige, om udøvelsen af de rettigheder, som de retsundergivne eller i givet tilfælde de offentlige myndigheder afleder af den direkte virkning af en fællesskabsretlig bestemmelse, der er blevet fortolket under de betingelser og med de følger, som er beskrevet ovenfor, kan reguleres og eventuelt begrænses af national lovgivning. Dette spørgsmål vedrører især myndighedernes søgsmålsret med henblik på opkrævning af fællesskabsafgifter eller gebyrer, som skulle have været opkrævet.

14 Bestemmelserne om fastsættelse af og betingelserne for opkrævning af de afgifter, som Fællesskabet kan pålægge, og som særligt udgør Fællesskabets egne indtægter, såsom told og landbrugsafgifter, blev fastsat ved Rådets afgørelse af 21. april 1970 angående udskiftning af medlemsstaternes finansielle bidrag med Fællesskabets egne indtægter (EFT 1970 I, s. 201) og ved de forordninger, der er udstedt til dens gennemførelse. Hele dette regelsæt skal betragtes inden for rammerne af traktatens almindelige system af finansielle bestemmelser, der ligesom de tilsvarende systemer i medlemsstaterne er præget af det almindelige lighedsprincip, som kræver, at sammenlignelige forhold ikke behandles forskelligt, medmindre en differentiering er objektivt begrundet.

15 Heraf følger, at det afgiftssystem, hvis indtægter skal tilfalde Fællesskabet, skal være udformet således, at alle, som opfylder betingelserne i fællesskabsbestemmelserne for at blive ramt af afgiften, skal belastes ens. Dette krav indebærer, at de formelle og materielle betingelser for, at erhvervsdrivende kan anfægte fællesskabsbyrder, der er pålagt dem, og kræve tilbagebetaling af fejlagtigt erlagte beløb, skal være ens. Det indebærer ligeledes en tilsvarende harmonisering af de betingelser, hvorunder medlemsstaternes myndigheder på Fællesskabets vegne opkræver disse afgifter, og i givet tilfælde tilbagesøger finansielle fordele, som er ydet med urette.

16 Rådet har anvendt denne fremgangsmåde ved at udstede forordning (EØF) nr. 1430/79 af 2. juli 1979 om godtgørelse af eller fritagelse for import- eller eksportafgifter (EFT L 175, s. 1) og forordning (EØF) nr. 1697/79 af 24. juli 1979 om efteropkrævning af import- og eksportafgifter, der ikke er opkrævet hos debitor for varer, der er angivet til en toldprocedure, som medfører en forpligtelse til at betale sådanne afgifter (EFT L 197, s. 1). Disse bestemmelser, som på tidspunktet for nærværende dom endnu ikke er trådt i kraft, løser imidlertid kun delvis problemerne i henseende til de retsundergivnes lighed på dette område, og denne type bestemmelsers nødvendigvis tekniske og detaljerede karakter medfører, at det kun er delvis muligt at kompensere den manglende lighed via fortolkende retspraksis.

17 Som Domstolen har fastslået, især i dom af 21. maj 1976 i sag 26/74, (*Roquette*, Sml. 1976, s. 677), henhører tvister vedrørende tilbagebetaling af beløb opkrævet på Fællesskabets vegne under de nationale domstoles kompetence, og bør afgøres af disse ved anvendelse af deres nationale ret, for så vidt fællesskabsretten ikke regulerer forholdet. Af de anførte grunde gælder det samme således også for sager og tvister om afgifter, som det er pålagt medlemsstaternes myndigheder at opkræve på Fællesskabets vegne.

18 For så vidt fællesskabsretten ikke regulerer forholdet, tilkommer det følgelig enhver medlemsstats nationale retsorden at fastsætte de nærmere regler og betingelser for opkrævning af Fællesskabets afgifter i almindelighed og landbrugsafgifterne i særdeleshed, samt at udpege de myndigheder, der er ansvarlige for opkrævningen, og de retter, der skal afgøre tvister i forbindelse med opkrævningen, idet det dog er en betingelse, at disse nærmere regler og betingelser ikke må gøre opkrævningen af fællesskabsafgifter og -gebyrer mindre effektiv end opkrævningen af tilsvarende afgifter og gebyrer.

19 Denne betragtning har fundet udtryk i Rådets afgørelse af 21. april 1970 angående udskiftning af medlemsstaternes finansielle bidrag med Fællesskabets egne indtægter (nævnt ovenfor), hvis artikel 6 udtrykkeligt bestemmer, at de egne indtægter — herunder landbrugsafgifter — »opkræves af medlemsstaterne i henhold til deres nationale love og administrativt fastsatte bestemmelser, der i givet fald ændres i dette øjemed«.

20 Denne udtrykkelige henvisning til de nationale lovgivninger er imidlertid underlagt de samme begrænsninger, som gælder for den stiltiende henvisning, hvis nødvendighed er blevet anerkendt i mangel af fællesskabsbestemmelser i den forstand, at anvendelsen af national lovgivning ikke må medføre nogen forskelsbehandling i forhold til retssager vedrørende rent nationale tvister af samme art, og idet procesregler ikke må gøre det praktisk umuligt at udøve de rettigheder, som fællesskabsretten giver.

21 En national særordning om opkrævning af fællesskabsafgifter og -gebyrer, som begrænser den nationale myndigheds beføjelser til at sikre opkrævningen af disse afgifter i forhold til samme myndigheds beføjelser ved tilsvarende nationale afgifter eller gebyrer, er følgelig i strid med fællesskabsretten.

Vedrørende sagens omkostninger

22 De udgifter, der er afholdt af den italienske regering og af Komissionen for De europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse vedrørende sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende de spørgsmål, som er forelagt den af Corta suprema di cassazione, Rom, ved kendelser af 11. januar 1979, registreret den 20. april 1979 og den 9. august 1979, for ret:

1. **Den fortolkning, som Domstolen foretager af en fællesskabsretlig regel under udøvelse af sin kompetence i henhold til artikel 177, belyser og præciserer i nødvendigt omfang betydningen og rækkevidden af den pågældende regel, således som den skal forstås og anvendes, henholdsvis burde have været forstået og anvendt fra sin ikrafttræden. Det følger heraf, at den således fortolkede regel kan og skal anvendes af retterne endog i forbindelse med retsforhold, der er stiftet og består, før der afsiges dom vedrørende fortolkningsanmod-**

ningen, såfremt betingelserne for at forelægge en tvist om anvendelsen af den nævnte regel i øvrigt er opfyldt.

2. **En national særordning om opkrævning af fællesskabsafgifter og -gebyrer, som begrænser den nationale myndigheds beføjelser til at sikre opkrævningen af disse afgifter i forhold til samme myndigheds beføjelser ved tilsvarende nationale afgifter eller gebyrer, er følgelig i strid med fællesskabsretten.**

Kutscher O'Keeffe Touffait Mertens de Wilmars Pescatore

Mackenzie Stuart Bosco Koopmans Due

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 27. marts 1980.

A. Van Houtte
Justitssekretær

H. Kutscher
Præsident

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT G. REISCHL FREMSAT DEN 9. JANUAR 1980 [1]

Høje Ret.

De tvister, der ligger til grund for den foreliggende præjudicielle sag, drejer sig om efteropkrævning af afgifter på indførsler af oksekød til Italien. For at forstå sagen må man vide følgende:

Ifølge italiensk ret, nemlig ifølge artikel 6, stk. 1, i de indledende bestemmelser til toldtariffen (D.P.R. nr. 723 af 26. 6. 1965) er den toldsats, der skal opkræves på indførte varer den, der gælder på den dag, på hvilken angivelsen om indførsel er blevet modtaget af toldvæsenet. Ifølge denne bestemmelses stk. 2 i dens oprindelige udgave kunne toldvæsenet efter importørens anmodning i tilfælde af en ændring af toldtariffen efter det i stk. 1 nævnte tidspunkt anvende den laveste afgiftssats, såfremt varen endnu ikke var overladt importøren til fri disposition.

1 — Oversat fra tysk.